

N:o 41.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kopparslagaren Carl Johan Eriksson från Mossön i Torpa socken; gifven Stockholms slott den 31 december 1903.

Kopparslagaren Carl Johan Eriksson från Mossön under Börshult i Torpa socken afled den 21 juni 1898 utan att efterlämna kända arfvingar. Af instrumentet öfver den efter honom under därpå följde juli månad förrättade bouppteckning inhämtas, att vid förrättningen tillstädesvarit, förutom tillförordnade gode mannen för Erikssons okända arfvingar länsmannen C. Brinkman, jämväl arbetaren August Olsson i Erikslund, hos hviken den afidne under senare tiden skulle varit boende, samt att Erikssons efterlämnade tillgångar — däri ingingo hemmanet $\frac{1}{72}$ mantal frälse Börshult i Torpa socken, bevillningstaxerad till 600 kronor, förpantningslägenheten Mossön under ett mantal Börshult, värderad till 750 kronor, jämte tillhörande åbyggnader, värderade till 150 kronor, samt lägenheten Erikslund under Tranås kvarn i Säby socken med åbyggnader, värderad till 1,000 kronor — antecknats utgöra 3,092 kronor 40 öre och skulderna 1,084 kronor 84 öre, hvadan behållningen uppgått till 2,007 kronor 56 öre.

Vid lagtima vårtinget med Ydre härad den 11 juli 1898 lät ofvambælde August Olsson, under förmälan att Eriksson i lifstiden till förmån för August Olsson upprättat muntligt testamente, till bestyrkande häraf på ed höra nedannämnda personer, hvilka därvid berättade:

1:o) stenarbetaren *Sven Johan Alfred Ekmark i Tranås*: att vittnet
Bih. till Riksd. Prot. 1904. 1 Saml. 1 Afd. 23 Häft.

toge på sin ed riktigheten af följande, af vittnet författade och vid tillfället ingifna attest:

»Minnesteckning.

C. J. Eriksson sade till mig uti sistlidna februari månad och sedan vid flera åtskilliga tillfällen, att hans fosterson August Olsson skulle flytta till honom i vår och att han och hans hustru skulle sköta om honom på gamla dar; och skulle de få ärfva honom. Då frågade jag om Eriksson ej hade några släktingar. »Inte som jag vet», svarade han, »men om så skulle vara, skall de hafva en tredjedel och August och hans hustru två tredjedelar.» Sedan de på våren flyttat till Eriksson sporde jag en tid efteråt honom: »Nå hvad tycker Eriksson om sin fosterson», hvarpå Eriksson svarade: »Jo jag har det så roligt och bra nu, skall Ekmark tro, de äro så snälla och August är så arbetsam, han knogar bland stenarna, som Ekmark har väl sett, och det är väl icke underligt, jag har ju sagt, att det skall bli hans en gång när jag dör»; hvarjämte vittnet tillade, dels att Eriksson på vittnets fråga, om han ej skulle skrifva testamente, svarat, »det är väl ej så brådt om, jag har ju ändå lofvat August, att han skall få ärfva mig», dels äfven att vid de nu omvittnade tillfällena någon annan än vittnet ej varit närvarande;

2:o) *Sven Inge Petersson i Tranås*, att vittnet toge på sin ed riktigheten af innehållet i en så lydande attest:

»Uti december månad förra året och åtskilliga gånger under detta år voro numera döde Eriksson från Mossön och jag tillsammans och språkade som gamla goda vänner om hvarjehanda, och då bland annat föll talet sig så »hvem skall ärfva dig, har du några släktingar?» Han svarade då: »jo jag har en bror i Ryssland, men jag vet ej, om han lefver, men jag har en fosterson, August, som skall ärfva mig, och skall han och hans hustru komma till mig i vår och vårda mig på gamla dar, för han är så snäll och rar.» Och sedan August flyttat till Erikslund i våras, talade jag ofta med Eriksson och var han mycket glad och belåten, för August var så arbetsam. Jag har varit bekant med mannen omkring 50 år, men vet ej om han har några släktingar»;

hvarefter vittnet tillade, att vid de omvittnade tillfällena någon annan än vittnet ej varit närvarande; samt

3:o) *Gustaf Petersson i Sätthälla*: att den 28 mars 1898, då vittnet jämte andra personer biträdt vid August Olssons flyttning till Erikslund, Eriksson enskildt yttrat till vittnet, att August Olsson skulle få all hans kvarlåtenskap, enär August Olsson vore hans fosterson och Eriksson fäst sig så mycket vid honom; att vid middagen samma dag, då tio

personer varit närvarande, Eriksson yttrat: »jag högaktar eder alla, emedan I hjälpt August med flyttningen i detta svåra väglaget, själf har jag haft mycket brådtom att få allt i ordning, och det vore godt, om August vore belåten och finge trefnad här, ty nu vill jag lämna honom det som det står»;

och hade vittnena tillika sammanstämmande intygat, att de af Erikssons yttranden fått den uppfattningen, att Erikssons mening varit, att August Olsson skulle få allt hvad Eriksson ägde.

Vid ytterligare vittnesförhör, som i enahanda syfte den 3 oktober 1898 hölls vid Ydre häradsrätt, anförde *Carl Sandberg i Traneryd*, att vittnet, som jämte flera andra personer, bland dem förut afhörda vittnet Gustaf Petersson, biträdt vid August Olssons flyttning till Eriksson, därvid hört den sistnämnde yttra, att August Olsson, som allt sedan barndomen varit upptagen till fosterson af Eriksson, skulle erhålla all dennes kvarlåtenskap; att Eriksson äfven förut vid åtskilliga tillfällen, under omnämnande att han icke ägde några anförvanter med undantag af en brorson, som emellertid antagligen då mera vore död, till vittnet uttalat sin synnerliga välvilja för August Olsson och sin afsikt att denne efter Erikssons död skulle bekomma all hans egendom; att Eriksson vid samtliga dessa tillfällen varit vid fullt och sundt förstånd och handlat frivilligt; samt att orsaken, hvarför det ifrågakomna förordnandet icke blifvit skriftligen affattadt, enligt vittnets förmenande varit den, att Eriksson, som till följd af ett slaganfall plötsligen afidit, ansett, att »därtill ännu varit god tid».

Protokollen öfver de två vittnesförhören ingåfvos i bevakningsändamål berörda den 3 oktober 1898 till häradsrätten, som resolverade, att testamentet skulle delgifvas den afidnes närmaste arfvingar eller, därest sådana ej funnes, kronans ombudsman i orten, hvilka ägde att inom natt och år från delfäendet testamentet genom stämning i laga ordning klandra.

Sedan i anledning häraf tillförordnade kronofogden M. Julin, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, instämt August Olsson till Ydre häradsrätt med yrkande, bland annat, att, som ifrågavarande muntliga förordnande, på grund hvaraf August Olsson syntes vilja göra anspråk på kvarlåtenskapen efter Eriksson, icke tillkommit i öfverensstämmelse med gällande lag, Kungl. Maj:t och kronan, som, vid det förhållande att kända arfvingar efter Eriksson icke funnes, vore berättigad till hans kvarlåtenskap, måtte, oafsedt berörda förordnande, förklaras äga rätt till danaarf efter Eriksson, yttrade häradsrätten i utslag den 9 juli 1900, såvidt nu är i fråga, att, som ifrågavarande, af August Olsson såsom

testamente efter Carl Johan Eriksson bevakade yttranden ej tillkommit i den ordning, som för giltigheten af muntligt testamente funnes stadgad i 16 kapitlet 1 § ärfdabalken, förklarades samma yttranden icke utgöra hinder för Kungl. Maj:t och kronan att såsom danaarf tillträda Erikssons efterlämnade egendom.

I detta häradsrättens utslag gjorde Göta hofrätt, hvarest August Olsson efter vad fullföljde talan, ej ändring. Sedan August Olsson i underdånighet sökt att få Konungens pröfning hemställa hofrättens dom och högsta domstolen vid sakens föredragning bifallit af August Olsson gjord framställning att få Gustaf Petersson i Sätthälla och Karl Sandberg i Traneryd vid Norra Vedbo häradsrätt såsom vittnen i saken ånyo hörde, berättade bemälda personer vid med dem anställt förhör:

1:o) *Gustaf Petersson*, efter det hans ofvan omförmälda vittnesberättelse vid förhör den 11 juli 1898 inför Ydre häradsrätt blifvit uppläst, att han till alla delar vitsordade denna berättelse med följande tillägg: att vittnet, som jämte vittnet Sandberg och åtskilliga andra personer den 28 mars 1898 biträdt August Olsson vid flyttning af dennes lösegendom till lägenheten Erikslund, efter framkomsten dit på förmiddagen samtalat med Carl Johan Eriksson, därvid denne tackat vittnet för biträdet vid flyttningen och i sammanhang därmed yttrat, att hans mening vore, att August Olsson »skulle få allt hvad Eriksson ägde och hade»; att vittnet med anledning häraf frågat, huru nära August Olsson och Eriksson varit släkt, därtill Eriksson genmält, att något blodsband ej förefunnes dem emellan, men att Eriksson åtta eller nio år före omvittnade samtalet upptagit August Olsson såsom fosterson och under nämnda tid »fäst sig så mycket» vid denne, att han »ville gifva honom all sin egendom», och därvid ytterligare tillagt: »Ni skall få höra längre fram på dagen»; att på vittnets fråga, huruvida det »varit testamente mellan honom och August Olsson», Eriksson svarat: »Nej, det är det ej, men jag skänker honom det ändå»; att då vittnet jämte öfriga omvittnade personer senare på dagen ätit middag hos Eriksson å Erikslund, denne i ett tal till de församlade tackat dem för deras biträde vid flyttningen af sakerna och i sammanhang därmed yttrat: »Nu hören I det godvänner, så mycket jag äger och har skall Olsson hafva, han skall hafva det sådant det står och befinnes, så öfverlämnar jag det nu till honom»; att August Olsson och dennes hustru vid tillfället upprepade gånger uttryckt sin tacksamhet för gåfvan och i sällskap med Eriksson och öfriga närvarande personer besett husbyggnaderna å Erikslund både utvändigt och invändigt, därunder Eriksson flera särskilda gånger ytter-

ligare bekräftat gåfvan af all sin egendom till August Olsson, som däröfver uttryckt sin tacksamhet; att Eriksson, då han sagt sig skänka sin egendom till August Olsson, användt yttrandet: »jag bortskänker allt hvad jag äger och har», men ej nyttjat uttrycken testamente eller gåfva med varm hand; samt att Eriksson vid tillfället handlat med fullt och sundt förnuft samt utan tvång eller förledande; och

2:o) *Sandberg*, efter det jämväl vittnet erhållit del af sitt ofvan omförmälda den 3 oktober 1898 inför Ydre häradsrätt afgifna vittnesmål, att vittnet vitsordade detta vittnesmål med tillägg, att vid den af Gustaf Petersson omvittnade middagen Eriksson i sitt tal till de närvarande tackat dem för lämnadt biträde vid flyttningen till Erikslund af August Olssons löseegendom och i sammanhang därmed yttrat, att Eriksson »efter sin död skulle skänka August Olsson och hans hustru allt hvad Eriksson ägde och hade, om de voro snälla och skötte honom till hans dödsdag»; att Eriksson ej vid tillfället nämnt ordet testamente, men att, såvidt vittnet kunnat uppfatta, Erikssons mening vid tillfället varit, att äganderätten till all Erikssons egendom först efter hans död skulle öfvergå å makarna Olsson; samt att Eriksson vid tillfället handlat med sundt och fullt förnuft samt frivilligt.

Hofrättens dom blef af Kungl. Maj:t genom dom den 4 mars innevarande år fastställd.

Nu har i en den 17 sistlidne juni till finansdepartementet ingifven ansökning August Olsson anhållit, att kronans rätt till danaarf efter merbemälda Carl Johan Eriksson måtte efterskänkas till förmån för sökanden, och därvid företett dels ett för sökanden utfärdadt prästbetyg, utvisande, att han är född den 25 augusti 1855, åtnjuter medborgerligt förtroende och är medellös, dels äfven två så lydande intyg:

»Undertecknade, som den 28 mars 1898 biträdde, då August Olsson i Erikslund dit flyttade sina saker, kunna intyga, att hans fosterfader Carl Johan Eriksson från Mossön under Börshult då i vår gemensamma närvaro med fullt och sundt förstånd samt af fri vilja förklarar sin yttersta vilja vara, att hans fosterson August Olsson skulle bekomma allt hvad Eriksson lämnade efter sig. Detta kunna vi med ed bekräfta. Säthälla och Traneryd den 25 november 1900. G. Petterson, Carl Sandberg. På en gång närvarande vittnen: Frans Gustafsson, Säthälla, Johan Eneroth.»

»Att undertecknade, som voro personligen bekanta med afiidne Carl Johan Eriksson från Mossön i Torpa socken af Östergötlands län, vid upprepade samtal med denne hört honom alltid benämna August Olsson »min fosterson», det varder härmed på begäran intygadt, äfven-

som att Olsson under sin barndom några år vistats hos den affidne under dennes lifstid. Lilla Mölarp, Lundarp och Siggarp den 10 juli 1903. Frithiof Johansson, ordf. i Säby s:ns kom.-stämma adr. Tranås L:a Mölarp, Samuel Gustafsson, nämndeman adr. Tranås, Lundarp, Axel Johansson, Siggarp, landtbrukare adr. Tranås. Bevittnas af Emil Wetterhall, fanjunkare adr. Tranås, J. Johansson, Ballstorp Tranås.»

Öfver berörda ansökning har Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, däri Kungl. Maj:ts befallningshafvande anført, att med afseende därå, att Carl Johan Eriksson enligt handlingarnas föranledande under sista tiden af sin lefnad varit boende tillsammans med och erhållit vård af sökanden och hans hustru, att sökanden af Eriksson betraktats och behandlats som fosterson samt att vittnesberättelserna otvetydigt gäfvit vid handen, att det varit Erikssons mening, att sökanden, såsom ersättning för den vård, sökanden och hans hustru lämnat Eriksson, skulle ärfva honom, Kungl. Maj:ts befallningshafvande, helst sökanden vore medellös, ansåge det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att ansökningen bifölles.

Kammaradvokatfiskalsämbetet, som jämväl i ärendet sig yttrat, har till en början meddelat, att, sedan Kungl. Maj:ts omförmälda dom gifvits, ämbetet satt sig i förbindelse med gode mannen för Carl Johan Erikssons okända arfvingar, ofvanbemälde Brinkman, och af denne bekommit redogörelse för hans förvaltning af boet, af hvilken redovisning inhämtades, bland annat, att boets egendom blifvit realiserad med undantag af hemmanet Börshult, förpantningslägenheten Mossön och lägenheten Erikslund; att Brinkman betalat boets gäld, därvid dock, enär försäljningsmedlen för den realiserade egendomen tillika med boets kontanta tillgångar icke härtill varit tillräckliga, uppkommit en boets skuld till Brinkman, den 9 sistlidna maj uppgående till ett belopp af 442 kronor 21 öre.

På förfrågan af advokatfiskalsämbetet, huruvida, därest kronan komme att afstå sin rätt till danaarf efter Carl Johan Eriksson, Brinkman åtnöjdes att för utfående af sin omförmälda fordran hålla sig endast till sökanden, hade Brinkman svarat jakande och till bevis härom afgifvit ett så lydande skriftligt förklarande:

»Med anledning därpå att August Olsson i Erikslund hos Kungl. Maj:t gjort underdånig framställning därom, att kronans rätt till danaarf efter affidne Carl Johan Eriksson från Mossön måtte varda efterskönt till förmån för Olsson, förklarar jag, på begäran af kammaradvokatfiskalsämbetet, att jag, för den händelse kronans omförmälda rätt varder efterskönt till förmån för bemälde Olsson, befriar kronan från allt

ansvar för min hos ofvannämnda sterbhus ägande fordran, som den 9 maj 1903 uppgått till ett belopp af fyrahundrafyrtiotvå (442) kronor 21 öre. Söderköping den 26 okt. 1903. C. Brinkman. Egenhändiga namnteckningen bevittnas: Karl Karlsson, e. o. landskanslist, G. Karlsson, Söderköping.»

Beträffande själfva saken har advokatfiskalsämbetet — med framhållande, hurusom genom Brinkmans förklarande, som ämbetet ansåge fullt betryggande, Kungl. Maj:t och kronan enligt ämbetets åsikt befriades från allt ansvar för Brinkmans meranämnda fordran — hemställt, att, med hänsyn till ej mindre hvad upplyst blifvit angående sökandens förhållande till den affidne och dennes afsikt att tillägga sökanden all sin kvarlåtenskap, än äfven sökandens mindre bemedlade ställning, Kungl. Maj:t måtte aflåta nådig proposition till Riksdagen i det af sökanden angifna syfte, med skyldighet likväl för sökanden att gälda boets skuld till Brinkman jämte ränta därå.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågasvarande danaarf må efterskänkas till förmån för sökanden, dock med villkor att sökanden gäldar det belopp, för hvilket Carl Johan Erikssons efterlämnade bo kan häfta i skuld till länsmannen C. Brinkman, jämte ränta därå.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Ernst Meyer.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1903.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **LAGERHEIM**,
Statsråden: **ODELBERG**,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN,
VIRGIN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Meyer föredrog härefter:
En af August Olsson i Erikslund gjord underdånig ansökning, att kronans rätt till danaarf efter kopparslagaren Carl Johan Eriksson från Mossön måtte till sökandens förmån efterskänkas,
öfver hvilken ansökning ej mindre Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län än äfven kammaradvokatfiskalsämbetet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit tillstyrkte statsrådet, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågavarande danaarf finge efterskänkas till förmån för sökanden, dock med villkor att sökanden skulle gälda det belopp, för hvilket Carl Johan Erikssons efterlämnade bo kunde häfta i skuld till länsmanen C. Brinkman, jämte ränta därå.

Hvad statsrådet sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Karl Skogman.